

Sămănătorul

Revistă Literară Săptămînală

Sumarul :

UN CETITOR DE CARTE ROMĂNEASCĂ. — Despre «ante-proiectul de lege asupra dreptului de autor».

ALECSANDRU G. DOINARU. — Jean din Brustureni

MARIA T. PAMFILE. — Un vis (nuvelă).

ECATERINA PIȚIȘ — Căntece (poesie).

ZATLOKIEWICZ — Din călătoria prin Bucovina și Moldova a pâr. Anton Wasniewski.

C. TEODORESCU. — Împărțeala lumii (trad. din Schiller).

I. SCURTU. — Cronică :

I. *Stiri culturale și artistice* : Conferințe didactice la Universitate. — Zăbăria Birsan la Hațeg. — Expoziția Steriade.

II. *Cărți*. «Die Denkmalpflege Rumäniens», de Al. Tzigara-Samurcaș.

III. *Reviste* : «Neamul Românesc». «Revista generală a învățământului».

Red. — *Răspunsuri* :

În supliment : Priveliști de pe Valea Bistriței.

REDACTIA ȘI ADMINISTRAȚIA :

B-dul ACADEMIEI No. 3. — Str. EDGAR QUINET No. 4.

BUCUREȘTI.

EXEMPLARUL :

In țară . . . 20 bani

In străinătate 25 »

ABONAMENTUL ANUAL :

In țară . . . . 10 lei

In străinătate . 12 »

„Minerva“ Institut de Arte Grafice
și Editură — Bueurești,
Bulevardul Academiei, 3. — Edgar Quinet, 4.

A APĂRUT :

Negoțul și meșteșugurile în trecutul Românesc

Formind volum III din Istoria Rominilor în chipuri și icoane

DE
N. IORGA

Prețul Lei 2.50

A apărut:

RÎNDUNEL POESII

POEȘII

DE

O. CARP

DE

HENRIC IBSEN

TRADUCERI

DE

D. ANGHEL și ST. O. IOSIF

De vânzare la toate librăriile.

Prețul Lei 2.50

Cărți apărute în editura Institutului de „Minerva“
 arte grafice
 Bulevardul Academiei, 3. — Edgar Quinet, 4.

AUTORII CLASICI

	L. B.		L. B.
ALECSANDRI V. — Poesii . . .	1.50	EMINESCU M. — Poesii postume	1.50
— Teatru. vol. I	1.50	— Scrieri politice și literare	2.—
— Teatru. » II	1.50	— Literatură populară . . .	1.50
— Teatru. » III	1.50	FILINON N. — Ciocoiți vechi și noi	1.50
— Prosă	1.50	ISPIRESCU P. — Legendele sau basmele Românilor	1.50
ALECSANDRESCU GR. — Versuri și prosă	1.25	NEGRUZZI C. — Prosă	1.50
BĂLCESCU N. — Istoria Românilor supt Mihai-Viteazul . . .	1.50	ODOBESCU AL. — Vol. I. Opere complete	1.50
BOLINTINEANU D. — Poesii . . .	1.50	PANN ANTON. — Opere complete	1.50
CREANGĂ I. — Opere complete.	1.50		
EMINESCU M. — Geniu pustiu . . .	2.—		

NB. — Toate aceste scrieri — exceptînd „Poesii Postume“ și „Geniu Pustiu“, de Eminescu, — se găsesc în ediții de lux . . . à Lei 3.— vol.

AUTORII CONTIMPORANI

	L. B.		L. B.
ALDEA-SANDU C. — In urma plugului	1.50	HODOȘ CONSTANȚA. — Frumos.	1.50
— Drum și popas	1.25	IORGA N. — Cuvinte adevărate.	2.50
BÎRSAN Z. — Visuri de noroc . . .	2.—	— Drumuri și orașe din România	2.50
BELDICEANU N. N. — Chipuri de la mahala	1.50	— Sate și mănăstiri din România	2.50
BOUREANU EUG. — Povestiri din copilărie	1.50	— Pe drumuri depărtate . . .	1.50
CHENDI IL. — Preludii	2.50	— Neamul românesc în Bucovina	2.50
— Foiletoane	2.50	— Neamul românesc în Ardeal și țara ungiurească, 2 volume a	2.50
— Fragmente	2.50	— Gînduri și sfaturi ale unui om ca oricare altul . . .	1.50
COATU N. GR. — Din viața țărănească	1.—	— Ștefan-cel-Mare și Mihai-Viteazul	—50
CUNȚAN MARIA. — Poesii	1.25	— Istoria Românilor în chipuri și icoane	2.50
DELATISMANA CORN. IOANA. — 100 basme pentru copii . . .	2.50	IOSIF ST. O. — Din zile mari . . .	2.—
EMILGAR-GARLEANU. — Bătrîniul FLAMMARION C. — Tainele cerului (tr. d. H. G. Lecca) . . .	1.50	— Credințe	1.50
GENLIS D-NA (de). — Povestiri morale pentru tinerime . . .	1.50	LECCA G. H. — Poesii	1.50
GORUN ION. — Taina a șasea . . .	1.50	LIVESCU FLOREA MARIN. — Nu se cuvîne!	1.50
GRIGOROVITZA EM. — Chipuri și graiuri din Bucovina.	2.50	MANOLACHE-HOLDA I. — Fete . . .	1.50

	L. B.
PAPAHAGI N. și JULES BRUN . . .	
Moșneagul de la munte . . .	1.50
PAUL AUGUSTIN. — Între Someș și Prut . . .	1.50
PETRESCU-PETRA N. — Ilie Marin . . .	1.50
POP VASILE. — Ris și plîns . . .	1.50
— Domnița Viorela . . .	2.—
POPOVICI C. AUREL. — Vorbe înțelepte . . .	1.50
ROSETTI R. D. (Max). — Între Capșa și Palat . . .	2.—
Rutenisarea Bucovinei . . .	3.50
SADOVEANU M. — Povestiri . . .	1.50
— Crișma lui moș-Precu . . .	2.—
— Dureri înăbușite . . .	2.—

	L. B.
SADOVEANU M. — Șoimii . . .	1.50
— Povestiri din războiu . . .	2.—
— Floare-Oflită (roman) . . .	2.—
— Amintirile căprarului Gheorghită . . .	2.—
SCROB C. — Rouă și brumă . . .	1.50
SCURTU AUREL. — Călanza stațiilor Balneare și Climate-riche din România . . .	2.50
SLAVICI I. — Vatra parasită . . .	2.—
— Din bătrîni . . .	2.50
TEODORU A. GH. — Din viața marinarului . . .	1.50
VOINEȘTIE-BRĂTESCU I. — Nuvele și schițe . . .	1.50

BIBLIOTECA POPULARA „MINERVA”

	L. B.
No. 1—3. Istoria populară a Romînilor . . .	—45
» 4. Cîntarea Romîniei . . .	—15
» 5. Istoria populară a literaturii Romîne . . .	—15
» 6. Revoluția lui Tudor Vladimirescu . . .	—15
» 7. Perderea Basarabiei . . .	—15
» 8. Unirea Principatelor . . .	—15
» 9. Mihail Cogălniceanu . . .	—15
» 10. Vasile Alecsandri . . .	—15
» 11. Stefan-cel-Mare . . .	—15
» 12-13. Istoria lui Mihai Viteazul, de N. IORGA . . .	—25

No. 14. Revoluția lui Horia . . .	—15
» 15. Răpirea Bucovinei . . .	—15
» 16. Cum să ne creștem copii . . .	—15
» 17. Păstrarea sănătății . . .	—15
» 18. Ce să citim? . . .	—15
» 19. 10 Maiu . . .	—15
» 20-22. Războiul pentru neatîrnare . . .	—45
» 23. Viața și faptele Mitropolitului Moldovei Veniamin Costachi . . .	—15
» 24. Aritmetică . . .	—15
» 25. Femeia în revoluția din Rusia de E. Arbore-Ralli . . .	—15

BIBLIOTECA MUSICALĂ „LIRA ROMÂNĂ”

Conținînd cele mai frumoase romane și cîntece
naționale romîne pentru voce și piano.

NUMERELE APARUTE :

1. Deșteaptă-te Române. Cîntec pa-triotic.	11. Cucuruz cu frunza'n sus. Cîntec popular.
2. Luna doarme. Romanță populară.	12. Fețișo din acel sat.. Arie din Transilvania.
3. Aoleu! Arie populară.	13. Popa zice că nu bea. Arie popular.
4. Suspine crude. Romanță populară.	14. Inimioara mea. Arie populară.
5. Cit te-am iubit. Romanț. popular.	15. Am un leu și vreau să-l beau. Cîntec popular.
6. Călugărul. Melodie populară.	16. Pasăre galbenă'n cioc. Cînt. pop.
7. Pentru tine Jano. Cîntec popular.	17. Inuul Regal Român de Hübsch.
8. Două fete spală lînă. Arie popul.	18. Cîntecul Gîntoii Latine.
9. Ce te legeni codrule? Romanță.	
10. Steluța. Romanță.	

Prețul unui Ex. 20 bani.

**De vânzare la toate librăriile din țară și la Instit. de arte graf.
și edit. „MINERVA”, București, B-dul Acad., 3. Edgar Quinet, 4.**

SĂMĂNĂTORUL

REVISTĂ LITERARĂ SĂPTĂMINALĂ

Redacția și Administrația :
Bd. Academiei, 3,
Strada Edgar Quinet, 4.
BUCUREȘTI

Redactori :

D. ANGHEL, ST. D. IOSIF, M. SADOVEANU,
C. SANDU-ALDEA, I. SCURTU

ABONAMENTUL ANUAL

În țară . . . 10 lei
În străinătate. 12 »

Despre «ante-proiectul de lege asupra dreptului de autor» ¹⁾

— CITE-VA OBSERVAȚII ȘI UN APEL —

Balaurului uriaș, guraliv, nesățios, pripit și fără de suflet care este în cele mai multe cazuri parlamentul și mai ales parlamentul nostru, acestui balaur modern i se va îmbia în curînd o nouă «chestiune» spre înghițire și nemistuire: chestiunea «dreptului de autor» sau a «proprietății literare.» De scurtă vreme s'a tipărit și s'a răspîndit — de sigur spre studiu, de și mulți din publiciștii noștri, grăbiți și ei, ca orice «representant al națiunii» care *nu* se respectă, au înțeles că numai spre admirare, — «ante-proiectul asupra dreptului de autor,» presintat de d. Tr. G. Djuvara, un cunoscut și foarte apreciat specialist în această materie, și la noi și în străinătate.

Ante-proiectul său proiectul de... proiect este rezultatul de căpetenie al faimosului Congres internațional pentru proprietatea literară — tot internațională —, care a cinstit cu ședințele sale prea luminate mica și abia știuta noastră Țară Romînească din Orient, din Balcani ori de unde ne mai așează străinii cei învățați și așa de binevoitori față cu înapoiatăii de noi...

Cu toate discursurile oficiale elegante, cu toate comunicările, savante uneori, comerciale altă dată — se găseau și librări printre simandicoasele fețe ale Congresului! —, cu toate plimbările ceremonioase prin Expoziție și pe aiurea, cu toate banchetele bogate, cu toate articolele și dările de seamă pline de-o umilită fericire ale gazetarilor uluiți de nemaîpomenita onoare ce ne-o făceau străinii, Congresul acesta n'a stîrnit nici o mișcare, nici o emoție, nici un interes, ba chiar nici curiozitate în cercurile noastre culturale. Era și firesc. Îl puseseră la cale, fără nici o socoteală, aproape numai oameni oficiali,

¹⁾ Precum am dat loc acestui articol, venit de la un prieten al revistei noastre, vom tipări bucuros și altele pentru lămurirea din cît mai multe puncte de vedere a problemei de-o netăgăduită și actuală însemnătate care se pune aici.

«celebrități» de acelea care dispar din vederea lumii cu dispariția de la buget a cutărui guvern, oameni oficiali înțeleși cu o mină de scriitori, în cea mai mare parte mediocri sau mititei, stăpîniți de ispita reclamei, și urmași de lacoma cohortă a pretinșilor bărbați și femei «de litere», cari îi vezi ori-unde e vr'o bună ocazie de a fi scoși la iveală și de a face mutre grave. Și pe cine aduceau la noi, cu prilejul Expoziției, prin urmare pe cine expuneau ochilor noștri holbați, minților noastre încremenite acești meșteri ai literaturii rău scrise, prescrise sau chiar nescrise? Veniau oameni străini: unii, foarte puțini,— mi se pare că numai unul, Flammarion—, învățați mari, alții, cei mai mulți, oameni interesați să se voteze și 'n barbara Românie o lege «europenească» a proprietății literare. Nicî unuia nu-î păsa de literatura noastră, pe care n'aveau de unde o cunoaște, de scriitorii noștri adevărați, pe care n'aveau unde-î vedea în congres și pe la banchete, de toate cinstitele noastre străduinți și aspirații și interese culturale. De aceia nicî pe noi nu ne putură interesa oaspeții «internaționali»...

Și congresul trecu, precum trecură și alte festivități internaționale desfășurate, asemenea panglicilor minunate ale scamatorilor, pe dinaintea ochilor noștri deprinși cu multe, și bune și mai puțin bune, în acest an al Expoziției Naționale în care, din nenorocire, s'au îngăduit atâtea lucruri nenaționale, ba și câte-va anti-naționale.

Dar roadele Congresului, adecă rodul, căci e unul singur, și nicî acesta prea fericit, se arată abia de aci încolo. El răsare tocmai în «ante-proiectul de lege asupra dreptului de autor», și cuprinsul acestuia, ca și graba și unilateralitatea cari i-au fost nașii, nu aduc prea multă bucurie aceloră dintre ai noștri cari cred că orice reformă, orice lege cu caracter cultural, are să ocrotească buna noastră dezvoltare națională în prima linie și nu alte scopuri, fi-re-ar ele ori cît de «europenești» și ori cît de «umanitare.»

Cvintesența ante-proiectului din care ar porni, dacă legea s'ar vota *astfel*, șuvoaie de rele asupra culturii noastre, e strînsă în două articole, unul despre moștenirea *dreptului de autor* și altul despre *traducerea operilor străine*. Iată ce-ar decreta aceste articole, dacă ele s'ar primi de către Corpurile legiuitoare :

«Dreptul de autor se închezășuește moștenitorilor autorilor sau tuturilor celor în drept *în răstimp de 50 ani după moartea autorului*». (Art. 5).

*

«Autorul unei opere are *dreptul exclusiv de a autoriza traducerea ei*.

«Traducerile neautorizate de autorii operilor originale *sînt considerate ca reproduceri ilicite și pot fi urmărite ca atare*». (Art. 10 și 11).

Înțelegem garantarea și apărarea, în cea mai largă măsură, a drepturilor de autor, îndeosebi la noi, unde exploatarea scriitorilor, abuzurile de munca și de operele lor n'au făcut și nu fac nici o bătaie de cap multor editori, de obicei străini. Înțelegem pînă la un punct și asigurarea drepturilor moștenitorilor, ceia-ce prevede și actuala noastră lege, prin hotărîrea termenului de zece ani, după moartea autorului, pentru ca operele lor să ajungă în domeniu public. Dar o lărgire așa de exagerată a termenului de la zece la *cincizeci* de ani, și aceasta în profitul moștenitorilor, cari și la noi și aiurea nu contribuie dese ori cu nimic la un traiu mai ferit de grijă al scriitorilor, iată o dispoziție care ar năruți cele mai neașteptate și mai grele piedeci în calea răspîndirii operilor bune, decî în calea culturii însăși, precum se întîmplă în țările cu asemenea măsuri, unde apare, cu îndărătnicie și statornic, ca o boală contagioasă fără de leac, urcarea pînă la sume fabuloase a onorariilor pe seama... «moștenitorilor veseli»!

Răul acesta, care trebuie să țîșnească din ast-fel de «prevederi» legale nechibzuite, poate fi cu atît mai primejdios la noi, unde editori nu pot plăti încă cine știe ce onorarii căci nici cititorii nu 's zeci de mii, iar operele autorilor și-ar putea pierde toată valoarea lor în curs de o jumătate de veac, cît ar bine-voi să ție la preț moștenitorii.

Tot atît de puțin fericită e și oprirea draconică a orî-cărei traduceri neautorizate, tocmai în starea de azi a culturii noastre, cînd avem cea mai mare nevoie de traduceri operilor străine de seamă și cînd, iarăși, răspîndirea lor e destul de anevoioasă și răsplata muncii, de obicei, foarte modestă. Orî poate e un folos pentru limba noastră, pentru cultura noastră, ca traduceri să se poată face numai cu cele mai mari greutate, spre a se putea vinde cu atît mai lesne operele *originale* ale literaturilor streine? Nu se vînd prea destul și azi?

Aceste întrebări și altele ar trebui să și le pună toți cărturarii noștri, cari doresc desvoltarea cea mai liberă a culturii *romînești*, toți scriitorii noștri, toți editori noștri devotați binelui de obște al neamului.

O agitație prin presă, în acest sens, ar găsi poate ecoul ei puternic și în *Corpurile legiuitoare*, cînd va fi să se discute legea, și ceia-ce nu s'a făcut pîn'acum, s'ar face de aci înainte, pînă a nu se vota o lege pripită, importată din streini, fără nici o considerație la nevoile noastre romînești, precum s'a mai importat atîtea altele:

S'ar hotări, *nu* legea, ci mai întîiu de toate o anchetă serioasă, multilaterală, care să o îndeplinească acei ce sînt chemați să vegheze asupra literaturii și culturii noastre: Academia Romînă, Ministerul

de instrucție, Universitățile și cei mai de seamă scriitori și editori ai noștri. Numai cînd se vor fi adunat, se vor fi discutat, se vor fi cum-pănit, se vor fi judecat rezultatele unei asemenea anchete, se va putea aduce în dezbaterea Corpurilor legiuitoare și se va putea vota cu folos o nouă lege a proprietății literare la noi. Iar această lege, dacă nu va dobîndi pe seama noastră laudele ieftene ale «Europe-nilor» interesați, va ocroti în schimb interesele noastre culturale cele mai scumpe.

UN CETITOR DE CARTE ROMÎNEASCĂ.

JEAN DIN BRUSTURENI

II.

Clotilda, mama micului zburdalnic,
 În brațe și-a luat acum odorul,
 Și mîndru-î plănuește viitorul,
 Cu glasul blînd și une-orî șagalnic:
 «Ascultă, Jean... Ascultă-mi, dragă, sfatul!...
 «Să nu urăști învățătura, cartea,
 «De vrei să-ți fie bună 'n lume partea
 «Și 'n urmă-ți să se minuneze satul.

«Tu nu vei fi ca toți: cu ochi cucernici,
 «Cu fețele uscate de arsură,
 «Ca toți acei ce nu au limbă 'n gură
 «In fața marilor atotputernici.
 «Tu ești sortit să știi ce e mărirea,
 «Deci înspre dînsa eu îndreptu-ți pasul, —
 «Și deie Dumnezeu să-ți faci popasul
 «Acolo unde «șade» Cîrmuirea!...

«Poftim! Acum de la Paris ne vine
 «Un profesor cu multă 'nvățatură, —
 «Tu soarbe-î toate vorbele din gură,
 «Căci truda lui e numai pentru tine.
 «Copilul meu, în tine mi-î speranța, —
 «Și m'ar cuprinde multă întristare,
 «Cînd franțuzește nu ai fi în stare
 «Să știi măcar cît un birjar din Franța».

Veni și ziua bine-cuvîntată,
 Cînd trebuia ca să sosească 'n gară
 Apostolul chemat din altă țară,
 Cu limba lui frumoasă, fermecată...
 S'a dus acuma vechea liniștire ;
 E o mișcare nouă 'n toată casa,
 Cu flori împodobită este masa,
 (ăci musafirul... are nas subțire.

Par'c'ar veni aicea împăratul.
 Sau peșitori la tînăra vădană!...
 Eă mult mă mir că n'a fost dată zvoană
 Cu flori la gară să pornească satul!
 Mirarea asta încă se mărește,
 Cînd mă gîndesc că omul care vine
 Nu e de fel ca mine sau ca tine,
 Ci unul care știe franțuzește.

«Audi un chiot, biciul, vizitiul...
 «E el. Sosește așteptatul dascăl...
 «Copilul meu drept tată recunoască-l, —
 «Iar eu voi pierde grija și pustiul».
 «Cupeul» intră jalnic în ogradă,
 Cu omul sfînt adus acum din gară;
 Domnița 'i-a eșit zîbind la scară,
 Iar servitorii ai venit să-l vadă.

Măi mult pe sus a fost condus în casă
 Apostolul ce'n țara lui, departe,
 Nu s'a gîndit, sărman, să ieie parte,
 Semeț și prea ciustit în cap de masă.
 Domnița plină e de sficiune,
 Cu 'n fața strălucită a lui Vodă,
 Gătît frumos cu... «cea din urmă modă»,
 Aducătorul de înțelepciune.

* * *

Așa au fost primiți la noi străinii.
 În casa asta mîndră Romînească,
 Aduși aici să ne împărtășească
 Din darul lor cu aurul luminii.
 Și s'a întins pe urmă «licuriciul»,
 Un muritor de foame 'n altă țară,
 Sătul de sărăcia lui amară,
 Precum s'a 'ntins, în jabulă, ariciul.

Povestea asta-î plină de'ntristare...
 Neconținut veneau și vin capcînii,
 Și robii ne fac, iar ei se fac stăpînii,
 Nesățioși și plini de îngîmfare.
 Și ne cuprind pe noi mai mult cu sila,
 Căci prea ni-î mare sfînta bunătate,
 Și prea sîntem cu fețele plecate,
 Cînd ei nu știu ce-î dragostea și mila.

O ! ce păcat e ca să se întindă
 Pecîngenea străină'n largul țării,
 Să ne robim de dragu'nstrăinării,
 Iar lutul nostru alții să-l cuprindă.
 Și ce păcat la sînul cald să strîngem
 Un șarpe care ne va da veninul, —
 Iar șarpele acesta e străinul,
 Ce ochii nu ni-î va lua, hainul,
 Ca să avem și noi cu ce să plîngem.

Și asta-î jalea cea adevărată!...
 Eu nu mă plîng ciocoii să m'audă, —
 Ci oamenii cuprinși de griji și trudă,
 Nemulțămii de viața asta toată.
 Și mult mă rog la cel Atotputernic,
 Mîndrie să trimită'n fețe supte,
 Putere'n brațelele de muncă rupte,
 Și furie în glasul blînd, cucernic.

Căci fara asta nu e pregătită,
 Ca voi, ciocoi, să-i tot cîntați prohodul,
 Cînd răbdător așteaptă trist norodul,
 O vreme bună pentru el sortiță...
 Și sînge mult a înghițit pămîntul
 De cînd veneau mereu potop barbării;
 Dar n'am gîndit că vor veni «mai marii»
 Ca să ne schimbe neamul și cuvîntul.

Ciocoiiule, neprețuit tezaur,
 Eu te pricep și-ți știu acum avîntul:
 Tu ne urăști și limba și pămîntul,
 Dar nu urăști al țării noastre aur.
 Din lanuri isvorăște bogăție,
 Și ngreuiat își pleacă vîrful grîul,
 Cu care tu-ți plătești în nopți desfrîul
 Și-ți rizi de blestemata Sărăcie.

Dar nu e vremea cea de tinguire...
 Decî rîsul nostru curgă ca isvorul...
 De ce să fim tot una cu poporul
 Ce răbdător aşteaptă-şi mîntuire?
 — «Madam Clotilda», am sau n'am dreptate?
 Ba am !... Căci nouă, Doamnă, nu ne pasă
 Cînd vinu-i vechiul şi bun, şi pus pe masă,
 Cînd lanurile noastre sînt bogate...

* * *

«Laroche», străinul dascăl, cercetează
 Cu ochii lui albaştri casa asta,
 În care e stăpîn întreg nevasta, —
 Şi'n țara lui, cu gîndul dus, visează.
 E tînăr şi frumos. Şi-î cald afară.
 Prin geamuri codrul încheiat zăreşte
 Şi parcă sufletu-î se primeneşte,
 Cu cîmpul înverzît din primăvară.

Ci dragostei nu-î trebuie o lună,
 Să încolţească şi să crească mare ;
 Căci într'un ceas iubirea e în stare
 Din linişte să facă o furtună.
 La ea, «Laroche» se uită cu căldură,
 Şi dulci fiori prin inimă-l săgeată, —
 Ah ! cum ar vrea cam pe furiş odată
 Să-î puie caldul lui sărut pe gură !...

Iar ochii ei, în strălucire vie,
 Privesc cu nesfîrşită 'nduioşare
 Pe tînărul venit din depărtare,
 Ce-î reînvie vechea ei iubire.
 Şi inima-î acum întinereşte,
 În faţa lui de marmură curată
 Şi albă... pentru că-î destul «pudrată», —
 Şi-un gînd frumos şi nou o ispiteşte.

A fost o zi de mare resemnare
 Şi de tăcere sfîntă şi adîncă ;
 Dar n'au putut ca să mai rabde încă,
 Căci dragostea nu are stăvilare.
 A doua zi, în noua lor pornire,
 Cu sîngele mai cald din primăvară,
 Cînd vremea curge'n linişte de sară,
 Făcut-au jurămîntul de iubire.

*O altă viață, dulce și senină,
 Incepe de acuma înaintea,
 Și clipele le par și dulci și sfinte;
 Și toată casa iesă în lumină...
 Spre alte țărături s'a 'ndreptat pustiul,
 Din vremi de văduvie blestemată;
 Iar grija pentru Jean, deocamdată,
 O poartă 'nțelepțește... surugiul.*

ALEXANDRU GH. DOINARU.

U n v i s ?

De cum dă 'n toamnă și pînă cînd se arată cea dintiū fulguire de zăpadă, clăcile se țin lanț la noi în sat. Pînă tîrziu răsună în limpezimea nopților răcoroase glasurile subțiri și duioase ale fetelor, iar din vreme în vreme vre-un fluer răsleț își amestecă și el plînsul potolit al doineii, care încetul cu încetul cucerește glasurile de rămîne singură în liniștea desăvîrșită să-și spuie veșnicu-î dor neîmplinit.

În seara aceia alde tușa Glafira aveau clacă și noi abia scăpasem de acasă, căci mamei nu-î venea la îndămină să rămîie singură în fiecare seară, mai ales cînd și noi aveam de lucru.

Claca era de tors și dărăcit lină pentru zestrea Ionicăi, fata mai mică a tușei Glafira, și cînd am ajuns noi se și începuse lucrul și povestirile frumoase, care puneau pe gînduri fetele și făceau să ofteze nevestele.

În odaia mare și curat așternută cu velinți vîrgate era cald și bine, sufletele erau voioase și mormanele de lină albă și mătasoasă, care curgeau din pepteni daracului, se prefăceau, supt degetele măestre ale nevestelor înșiruite pe patul larg, în ghemuri mari pe care le depănau de pe fusele pline, Sanda lui Ene și Chiva Paracliserului.

Noaptea era senină și rece și prin geamurile mici cu perdelele ridicate 'n grindă, se vedea luna urcînd prin frunzișul alb al teilor care înconjurau livada.

În răstimpuri veneau frînturi de cîntece și chiuituri vesele de flăcăi: era clacă de curățit porumb la Trișcă.

La noi însă se făcuse deodată liniște.

Mama Leana, bătrînă de nu-și mai știa singură anii, ne înflorase cu o povestire din tinerețea ei, un onor al cărui făptaș nici pînă acum nu se găsisese și pe semne că flăcăul mort nu era străin de dragostea bătrînei, căci pe obraji-î sbirciți se prelinsese o lacrămă rău

ținută în zăgazurile prăpădite ale ochilor ei stinși, o lacrămă care ne picurase în suflet o tristețe dulce și ne pusese pe gânduri.

Tăceam cu toatele și în liniștea caldă a odăii, fusele sfîrăiau neconținut și grămezile de lînă zburau văzînd cu ochii.

— Da mai spuneți ceva, că ne adorm fetele gîndindu-se, zise Safta, fata mai mare a tușei Glafira și o nevestă tînără care mai mai să 'ntrecă o fată mare, atît era de fragedă la chip și mlădioasă la trup.

— Așa zău, ia uitați-vă cum au încetinit lucrul; se cunoaște că nu li-i inima acasă, sfîrși o alta făcînd cu ochiul către Safta.

Fetele cătară ochi la ochi și începură să ridă oarecum necăjite că li se zădărnicea șirul gîndurilor; iar tușa Glafira începu cu glasul ei moale și așezat, care-ți mergea la inimă:

— Nu știu de acum încolo ce-o fi, dar noi am apucat vremuri bune. Unde se pomenea pe atuncea atîtea blestemății ca acum, unde găseai frați certîndu-se și omorîndu-se pentru lucru de nimic?

De ce merge, se înrăește lumea și traiul tot mai greu e; dar îmi pare rău, și nu-mi pare, căci știu că am petrecut la tinerețe ca să-mi fie și pentru vremea de acușica, doar cînd cu dușmănia Turcului am dus-o mai rău, dar nici atunci n'aveam de ce ne plînge prea mult. Și fiindcă veni vorba, mi-aduc aminte de o întîmplare de pe cînd se băteau Rusul cu Turcul.

Aveam douăzeci și doi de ani și eram măritată de trei, cînd au început să treacă oștirile rusești în susul Dunărei și să năpădească la noi ca lăcustele; căci unii treceau, iar alții rămîneau să se ducă atunci cînd or putea să fie de ajutor.

Răposatul — miie unde a înserat — fusese luat și el dincolo în țară, la Munteni, cum zicea el, și eu rămăsesem singurică cu băețașul de doi ani în casa care mi se părea pustie și goală.

O duceam așa, cînd mai plînsă, cînd îmbucurată de nădejde, cînd iacă într'o bună zi mă pomenesc cu bătătura plină de Ruși, care-și așează corturile ca și cum ar fi fost ograda lor de baștină.

Mă uitam de pe fereastră cu inima strînsă de grijă și cu băețelul în brațe, dar nu-mi venea să trec pragul afară. Și am stat așa pînă aproape de prînz și ași fi stat și toată ziua, dacă nu venea primarul să mă vestească că trebuia să găzduesc soldații ruși, pînă le-o veni poruncă să plece; de altminteri la fite-ce casă era tot așa.

Prin curțile oamenilor se înălțau corturi albe, unde făceau de mîncare niște ăia mari cît ușa și cu bărbî încilcite de-ți era frică să te uiți la ei și primiserăm cu toții, căci ne vestiseră că ei veneau ca prietenî, nu ca dușmanî. Și pe urmă ce era să facem, dacă stăpînirea vrea așa? Doamne, dar cum mai furați și cum se mai îmbătau!

Nu era gospodărie, care să fi rămas cu vre-o găină ori cu vre-un purcel, căci furaū de stingeaū.

Și am dus-o noi așa vre-o săptămînă, cînd într'o zi mă deșteptaī pe la miezul nopții în larma trîmbițelor și a goarnelor, care cîntaū de zor. Dimineața am aflat că trebuia să le vie unul de ai lor, mai mare peste toți, și trebuia să-ī găsească cu toate cele în regulă. Ieși-
sem în curte și stam la umbră cu băiatul în brațe, uitîndu-mă la ei cum trebăluiaū de colo pînă colo în larma poruncilor ălor mari.

Mă'nvățasem cu ei — bată-ī norocul —, căci nu erau oameni răi la inimă. De multe ori cînd aveam treabă și-mi plîngea băiatul, mă trezeam cu cîte unul că-l ia și-ī face jucării și-l leagănă cîntîndu-ī pe limba lui.

Atunci parcă mi se lua ceva de pe suflet și-mi mai venea inima la loc. Luam copilul și Rusul îmi dădea a înțelege că și el are unul acolo departe în țara lui, ori dacă avea mai mulți, îmi arăta pe degete.

Uneori parcă-mi era milă de ei, bieții oameni, căci mă gîndeam la răposatul dus și el acolo la Munteni, cică ceruse Rusul ajutorul nostru, și atunci le lăsam băețelul care rîdea la ei jucîndu-se cu bărbile lor mari și pe care-l mîngîiaū cu ochii uzi de plîns.

În ziua aceia însă, toți forfăiaū de colo pînă colo și nu le era capul la altceva, decît la glasurile care le porunciaū mereu și la biciul care-ī șfichiuia de cîte ori dădeaū greș la cîte ceva.

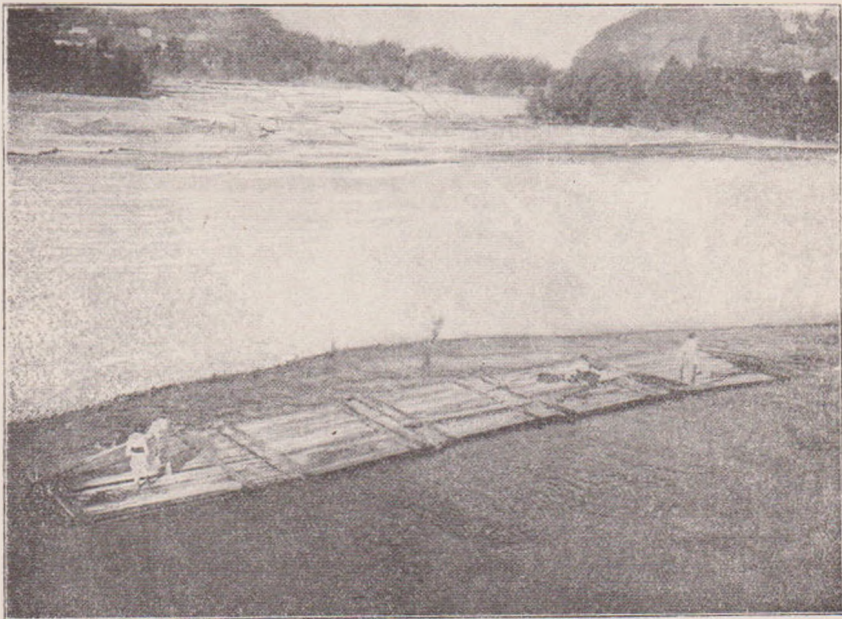
Ce să vă mai spun? Pe la toacă numai că mă pomenesc c'o ceată mîndră de ghinărari, îmbrăcați numai în aur și zale, că intră pe poartă. Nu știu cum, dar cînd am auzit trîmbițele și goarneau sunînd și cînd am văzut ostășimea stînd ca sfinții, m'am sculat și eu în picioare să mă uit mai bine, ori mă sculasem de teamă, nu știu nici acum; dar băețelul meu unde mi ți-a început să plîngă și păs să-l pot astîmpăra. Mă chinuiam cu el și-ī făceam jucării, cînd unul din cei care venise se apropie de mine rizînd. Dezmerdă băiatul și mă întrebă a cui sint. Bietul taica — biet fie de păcate — fusese pescar în tovărășie cu niște Ruși și prinsesem și eu ceva din limba lor; așa că am răspuns roșie ca focul și strîngînd băețelul la sîn.

Nu eram urită, ba chiar toate spuneau că-s frumoasă și uite, întrebați pe mana Leana, că ea știe cum eram acum douăzeci și opt de ani.

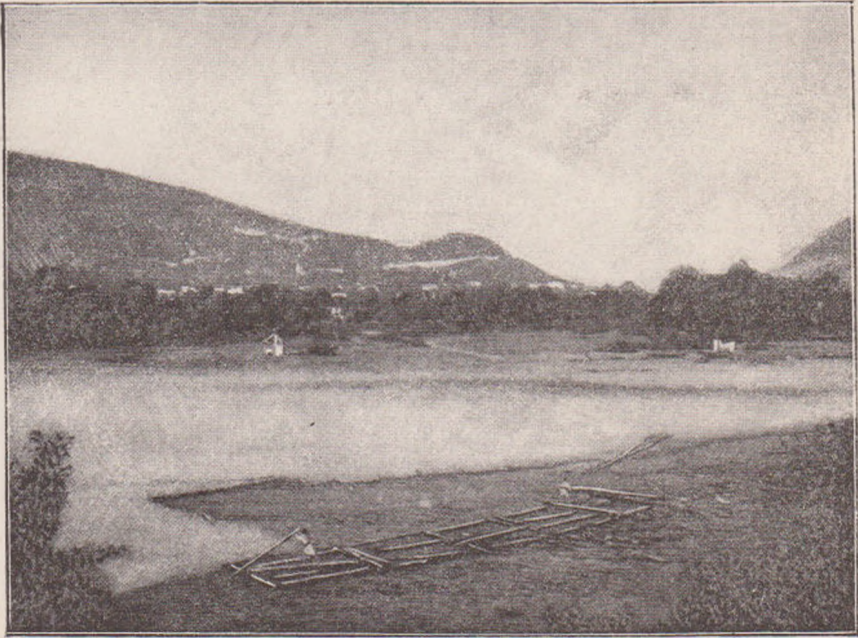
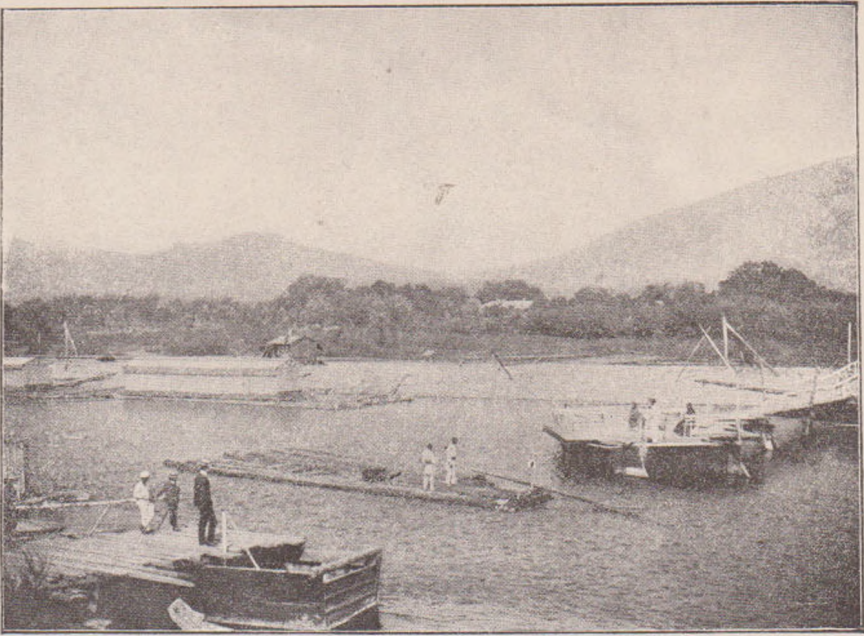
Mama Leana își înfipse mai bine furca în briu și subțind unde firul era prea gros, răspunse fără să ridice ochii: — că bine zici Glafiră, tu ai fost cea mai frumoasă fată de pe vremea ta și ochi ca ai tăi u'am mai văzut nici pînă acum.

Mă uitaī la tușa Glafira și am văzut că mama Leana nu mințea.

V. PRIVELIȘTI DE PE VALEA BISTRIȚEI.

VI. PRIVELIȘTI DE PE VALEA BISTRITEI.

Fusese o mîndrețe de fenee, căci și acum la cinci-zeci de ani avea un chip frumos în care licăriau doi ochi mari, negri care se uitau la tine întrebători și cam duși pe gînduri. Și 'n mintea mea îmi făurii o Glafiră de două-zeci și doi de ani cu trupul mlădios, cu chipul luminat de ochii aceia mari codați, care rămăseseră și acum așa de frumoși, mi-o făurii cu obrajii roșii, rușinoasă și strîngîndu-și băețelul la sîn supt privirile focdase ale ghinărarului rus.

— Ei și pe urmă, mamă? întrebă Sanda sculîndu-se să mai puie cîteva lemne supt căldarea plină cu porumb, care dăduse în fiert și răspîndea un miros aromitor de piine caldă.

— Ei, ce să fie? Cum vă spusei, încremenisem cu băețelul în brațe și ceilalți se uitau la mine ca la urs, dar nici unul nu îndrăznea să se apropie, pe semne că Rusul care venise lingă mine, era mai mare peste toți. Și vedeți, nici acum n'am uitat cu ce ochi s'a uitat la mine și cu ce glas mi-a zis că sînt cea mai frumoasă fenee ce văzuse el cît trăise. Apoi a scos un pumn de ruble, le-a pus pe pieptul băiatului și a plecat uitîndu-se la mine cu ochii rîzători; iar în urma lui mergeau ceilalți și trîmbițele și goarneau sunau ca'n vremea de răsmeriță.

Mi-am culcat băiatul, dar pe mine nu mă prindea somnul cu nici-un chip. În curte toți se liniștiseră și nu știu de ce, dar gîndul nu mi se lua de la Rusul acela în fireturî, de la ochii mari albaștri ca florile de cicoare.

Trecuse de miezul nopții și eu cu chin cu vaî ațipisem, cînd ca prin vis zării lingă mine un om înalt c'o manta neagră, care-i învăluia tot capul, lăsîndu-i doar luminile ochilor, care mă ardeau și barba mare galbenă, care i-se revărsa pe piept ca la sfinți. După ochii mari albaștri l-am cunoscut și am încercat să mă scol, să fug; el însă îmi ținea minile și silindu-mă să stau, în lupta aceia îi căzuse mantaua până peste umeri, făcînd să-i luciască în lumina lămpei fireturile de pe el și zalele de aur.

Țineam ochii închiși și simțiam cum mă ridică, cum mă strînge în brațele lui voinice. Am țipat, am strigat pe nume soldații din curte, dar parcă nici eu singură nu-mi auziam glasul, căci ochii îmi erau tot închiși și mi se părea că visez. Dar el vorbea, îmi șoptea încet să las casă, copil, să las tot și să merg cu el departe, unde am să fiu mireasa lui. Și-i simțiam mereu minile mîngîindu-mi obrajii, îi simțiam buzele lipindu-se de gura mea, îi simțiam barba mare, care mă gîdila pe gît și pe sîn și n'aveam nici o putere să-l gonesc. Atunci am început să plîng și lacrămile mele picurau lin pe obrazul lui lipit de al meu, pînă cînd m'a lăsat din brațe și și-a strîns binișor

mantaua împrejurul feței, după ce și-a șters obrazul ud; apoi m'a sărutat lung, lung de tot și a pierit. Dinspre ziuă m'am deșteptat cu capul greu, buimăcită și cu ochii plinși: visasem.

Mi-am făcut cruce și cum am dat cu ochii de soldați, i-am întrebat cînd a plecat cel de le venise erî și ei mi-au răspuns că chiar de cu seară.

...De atunci sînt douăzeci și opt de ani și tot n'am putut să uit visul ăsta, cum n'am putut să uit pe Rusul cu ochii albaștri și cu barba mare galbenă ca de sfînt. Ba încă la puțină vreme după asta, răposatul îmi aduce niște icoane frumoase de împodobit pereții și unul din oamenii de pe ele semăna așa de bine cu el, că de cîte ori îl vîd, mi-aduc aminte de visul din tinerețe.

Uitați-vă și voi colea, lingă oglindă, la ăl din dreapta.»

Toate ne-am întors dintr'o dată și pe cînd eu făceam ochii mari, să vîd ce scrie în josul cadrei, celelalte se minunau de chipul acela de bărbat frumos și blînd, care-și sprijinea o mînă pe umărul unui împărat mare și puternic.

Era Marele Duce Nicolae.

M'am uitat drept în ochii tușei Glafira, care sorbia cu luminele ochilor mereu tineri cadra învechită de vreme și fum. Și cînd s'a întors spre mine, am tîlmăcit visul ei de acum atîta vreme.

Am văzut-o așteptînd pe gînduri pe marele ofițer, un general sau poate pe Marele Duce; i-am văzut sărutîndu-se și am văzut pe tușa Glafira plîngînd la despărțire plînsul care a udat obrajii îndrăgostitului de-o noapte, marelui călător, care a doua zi nici că și-a mai adus aminte de ochii mari și gînditori ai Glafirei de pe malul Dunărei dobrogene...

Am tîlmăcit visul, care minuna femeile și dădea fiori fetelor, și fața tristă a tușei Glafira care se'ndrepta de la cadra la Sanda ei îmi mărturisi mai deslușit de cît un potop de vorbe.

I-am urmărit privirea și m'am dus cu ea la ochii mari, albaștri ai Sandei, la chipul rînd ca acela din cadra și la părul ei galben și lung. Și atunci, în lumina care-i cădea pe față, mi s'a părut o clipă că Marele Duce zîmbește duios, cătînd cu drag la Sanda, care i-a moștenit ochii, părul și chipul și mi s'a părut, ba nu mi s'a părut de loc, că pe obrazul tușei Glafira s'a prelin două lacrimi mari, acelea care au curs la despărțire, acum douăzeci și opt de ani.

MARIA T. PAMFILE.

C Î N T E C

«Nuc crescut lângă ruină
Ți-ar sta bine 'ntr'o grădină.
Ca în umbra ta cea lată
S'adunî lume cîte-odată.
Că-î păcat de frunza verde
Și de umbra ce se perde,
Și e pagubă de tine,
Că te trecî lângă ruine .

Casa asta, vezi, drumete,
O cunosc din tinerețe ;
Cine-a pus'o lângă mine
Doarme azi în țări străine.
N'a fost tot așa cum este :
Fără uși, fără ferestre ;

Post-a fost și-'n ea odată
Dor și dragoste curată.
În acele vremi și mie
Îmi țineau tovărășie,
Șezînd seara la porțiță :
Un moșneag și o feliță.

Se uitau tăcuți la stele
Printre ramurile mele,
Și de multe ori la lună
Țeseau visuri împreună.
Dar norocul, vezi, norocul
Nu s'abate prin tot locul,
Și'ntr'o bună zi plecară
Să și-l cate 'n altă țară».

ECATERINA PITIS.

Din călătoria prin Bucovina și Moldova a păr. Anton Wasniewski

«ȘASE SAPTĂMÎNI ÎN RĂSĂRIT» ; 1846)

(Urmare)

Părăsind Iașiul, am pornit iarăși pe o șosea frumoasă, printre podgoriile bogate și mîndrele vile ; iar de pe înălțimi ne uităm la privilegiștea depărtată a Capitalei moldovenestî și a împrejurimilor Iașilor. De acuma drumul nostru șerpuia mereu printre codri nepătrunși, faimoși de mult pentru jafurile și omorurile drumeților. Dar supt stăpînirea Gospodarului de acum, codrii aceștia sînt aproape cu totul siguri. Baczynski ni-a povestit cu deamănuntul, cum încă în cei d'înțaiu ani ai ocîrmuirii Domnitorului Sturdza a căzut odată în mina tâlharilor, cînd se ducea spre orașul Roman, și scăpă cu viața aproape prin minunea Proniei dumnezeiești.

Două descărcături, țintite drept într'însul — zicea el — porniră din codri ; totuși nici el, nici copilășul ce-î dormia în brațe n'au fost vătămați. Prins pe urmă de tâlhari, fu despoiat pînă la cămașă. Viața

sa și a copilului a scăpat-o numai prin rugăminți stăruitoare. Ceilalți drumeți ce-l urmau nu de departe, se mintuiră prin fugă.

Cu toate acestea țilharii nu s'au bucurat multă vreme de libertate. Cazacii — triniși la porunca Domnitorului să-î urmăriască — descoperiră în curînd vizunia lor, îi prinseră și-î deteră pe mîna dreptății, Osîndiți la salinele din orașelul Ocna, ei încercau să fugă de acolo, unindu-se în complot și omorînd cu prilejul acesta pe cîțiva străjери. De aceea — din ordinul Domnitorului — au fost spinzurați toți deodată — vre-o treizeci de inși — afară de unul care trebuia să le fie gîde.

Ținutul prin care treceam e din cele mai plăcute din Moldova. Aici vezi adesea sate frumoase și bogate, cu frumoase curți și cu hanuri de zid și cum se cade. Dar plăcerea noastră nu ținu lung, căci scoborîndu-ne ziua următoare în șesurile fără drumuri bătute, se începură iarăși stepele nemărginite, unde întilnești cînd și cînd numai o umbră de om, dar multe herghelii și cirezii și stațiuni de poștă.

Arșița soarelui era de nesuferit; parcă eram fripți cu toții. Chiar Birladul care străbate pustiul acesta singuratic — cu bocetul jalnic — șoptia ca un rîuleț de abia vizibil.

Cu prilejul acesta trebuie să laud obiceiul Moldovenilor de a zidi lîngă drum — ca o faptă de milă pentru aproapele — din îndemnul propriu fintîne acoperite și pavate, în formă de cisterne. Acolo își află călătorii ca și vitele mult dorita răcoreală, fără de care trecerea acestor locuri în dogorul veriî ar fi aproape cu neputință.

Trecem orașul Vasluiu, unde Strykowski (Strilcovschi) văzu în anul 1575 mormîntul Domnului Iuga Koryatowicz, nepotul lui Gedimyn. Acest principe lituan fu ales pentru vitejia sa Hospodar al Moldovei de Valahî (1372—1379). Tot ei l'au ucis mai tîrziu la Suceava: cadavrul l'au dus la Vasluiu și l'au îngropat într'o mănăstire, din care de abia se mai văd azi niște urme.

Dincolo de Vasluiu trecem peste podul frumos, cu trei arcade, de pe Birlad. Pe pod se vede stema Domnului stăpînitor și o inscripție latină și romînă.

Sara tîrziu am ajuns la Birlad, oraș comercial, așezat pe rîul cu acelaș nume. Orașul acesta antic, ridicat pe ruinele Susidavei, străvechiului oraș dacic — era mai altă dată foarte bogat și mare, dar în urma unei ciume pustiitoare își pierdu mare parte din populație de odinioară. Și astăzi se mai arată multe movile cu cruci grecești de lemn, unde s'au înmormîntat familii întregi, jertfa molimeî strașnice.

Încă în veacul XII era Birladul cu păduraticile sale împrejmuirii ceeace fură mai în urmă ostroavele Zaporojenilor. Într'acolo fugeau de pretutindenea o sumedenie de vîntură-țară, care vedeau în urmă sin-

gurul mijloc potrivit de a trăi pe sama celor slabî și voiau să se ferească de mina răsbunătoare a dreptății. Cetele acestea înarmate care trăiau slobozi din jafuri, se luptau pentru pradă în contra oricui și pentru orișicine — se numeau Birlădeni sau Birladnici. De dinșii pomenesc letopisețele vechi rutenе, dar înainte de toate e faimos în istoria noastră principele Ian, fiul lui Rozcislav II, principe de Przemysl — Premislia — numit Berladnic sau Berladin. El încercă de mai multe ori să cucerească cu asemenea cete Haliciul, moșia sa, de cînd vărul său i-o răpise în 1145. Tot el neliniștia hojma pe rудele sale Vladimirco și Iaroslav, robia pe Dunăre pe pescarii Haliciului 1158, și și încheiese în sfîrșit viața de aventurier la Tesalonic în Macedonia.

La Birlad sta cu oastea sa — 1600 — hatmanul Zamojski (Zamoischi).

În Birlad avui întiul prilej de a vedea mai de aproape pe Turci. Căci afară de stăpînul casei, musulman — care, deși s'a încheiat în anul 1828 pacea între Rusia și Turcia, reuși totuși, nu știu cum, să mai rămîie aicea — mai era atunci în acelaș han încă un alt Turc din Stambul. Acesta a rămas pentru noapte în acelaș han cu noi, din drumul pe care-l făcea spre Carpații moldovenesți, spre a cum-păra lemnul pentru corăbiile Statului. Îl vedeam tocmai, cum ședea pe o sofa întinsă așezată dealungul păreților, cu picioarele încruciate, cu căutătura stoică. Își potolia foamea cu pilaful din farfuria de lemn. Lîngă dînsul era de o parte o jumătate de harbuji, de cealaltă o sticlă cu apă curată. Era un musulman habotnic. Pe fața lui sbîrcită de vrîstă erau răsfrinte patimile, aventurile și durererile îndurate. Și-mi povestiau aproape cu siguranță, că el era deunăzi un neguțător destul de bogat, că a îndurat multă pagubă, și a ajuns în sfîrșit sărac din pricina oamenilor ce nu-î plătiau datoriile. Privindu-l parcă vedeam icoana puterii — însemnate odată, iar astăzi scăzute — a neamului acestuia.

Din Birlad spre Galați duc două drumuri: unul — cu deosebire al poștei — străbate șesul de pe țermul drept al Birladului, și e lung de cîteva poște; altul — aproape pe jumătate mai scurt — duce prin munți drept la Galați. Trecînd Birladul pe jos, pornirăm pe calea mai scurtă, care și ducea drept spre moșia neamurilor mele. În ținuturile acestea văzui pentru întia dată chipul de a țreiera grînele, întrebunțat în Răsărit, prin călcatul cailor. Obiceiul acesta s'a păstrat aicea din tipurile cele mai antice.

Se face supt cer deschis, pe lîngă girezi, o arie spațioasă bine bătută. Pe arie se așează de jur împrejur snopii, unul lîngă altul. În

mijlocul ariei se bate un par gros, de care se leagă unul după altul mai mulți cai pe cari-i mână să calce snopii. Caii alergînd împrejur, calcă snopii, pînă cînd despart paiul și spicele, și scot cu totul pleava și grăunții.

Modul acesta de a treiera este cel mai ieftin dar tot odată cel mai spornic, mai ales aicea, unde — din pricina populației mici — e scump muncitorul în timpul secerii, și-l capeți numai cu greu. Mai spre sud se întrebunțează pentru acelaș lucru boii și catirii, cari treiera grînele ca și în testamentul vechiu.

Era pe la amiază, cînd treceam în dogoarea cea mai nesuferită plaiurile înalte, acoperite, cu păduri. Din capul locului ne-a fermeCAT încîntătorul sat. Bălăbănești, așezat ticnit pe podurile largi ale dîmbului. Întreagă comuna aceasta — cu aproape o mie de suflete — e locuită numai de răzeși sau mici boierinași ce-și trag originea de la cîțiva boieri frați războinici. Merge vorba că multe veacuri înainte ei au primit pămîntul acesta de la Hospodarul însuși ca răsplată pentru meritele dobîndite într'o campanie de război. Cu timpul au sporit la număr. Locuitorii acestor plaiuri — avînd o climă priitoare și o poziție potrivită — cultivă nu numai vișele alese, dar și viermii de mătasă și țes pinze de mătasă. Și într'adevăr, tot satul e înfrumusețat de aguzii numeroși și îngrijiți cu stăruință.

După ce ne-am potolit foamea cu strugurii gustoși la un răzeș bătrîn, am pornit mai departe, tocmai pe însăși creasta colnicelor umbrite de o pădure deasă. Se răriau deșisurile, lăsîndu-ne ici și colo priveliștea șesurilor depărtate. O strămoare întortochiată ne ducea la satul din apropiere, Bursucani, al călugărițelor ortodoxe. Deodată ne lovi privirea o icoană grozavă a pustiirii.

Poala întreagă a muntelui ce se ridică deasupra satului era prinsă de flacărele mistuitoare, din care se strecurau rotocoale groase de fum alburiu. Era incendiul ce isbucni din nesocotința omenească și mistui din faptul zilei podgoriile vecine, gardurile și porumbii. Micul foc, pe care-l făcură pe cîmp cîțiva băieți spre a-și coace cartofii, aprinse iarba uscată de arșița soarelui, isbucni apoi flacăra mare, pe care vîntul o împînzi într'o clipă în toate părțile. Am văzut din drun cum nefericiții oameni, în lipsa de apă, năzuiau să biruiască elementul mistuitor bătîndu-l cu parii, călcînd iarba aprinsă, rupînd gardurile. Resultatul dorit incunună în sfirșit muncile lor trudnice. Au innăbușit pojarul. Norocul satului întreg că păduricea de lingă acarete nu era de brazî, căci astfel ar fi devenit ușor, ca și satul, prada flacărilor mistuitoare.

Scirbiți și îngrijorați treceam acea priveliște a pustiirii, ca în cu-

rind să simțim o impresie încă mai dureroasă. Căci de abia am trecut câteva mile și am zărit ici și colo, la înălțimea unei descărcături de pușcă, grămăzile de lăcuste în zbor. Ele prevestiau apropierea unui vrăjmaș încă mai numeros. Și în adevăr, n'a trecut nici un ceas și am intrat într'un nou neștrăbătut de lăcuste ce plutiau prin văzduh în mi și mi de roiuri peste moșiile neamurilor mele și ale regișilor. Din toate părțile auziai un zbirnăit asemenea susurului hol-delor de spice coapte, când le frământă vîntul năvalnic. E greu să-ți închipuiești daunele, pe care acest vrăjmaș înaripat le a isprăvit în toată împrejurarea. Pe lanul foarte întins de porumb se vedeau pe alocurea numai cocenii roși de lăcuste. Ba și cocenii erau în multe locuri mâncați pînă la suprafața pămîntului, încît de abia mai puteai deosebi rădăcina rămasă în pămîntul negru. Glia era așa de neagră ca și cum ar fi fost arată tocmai acuma și gătită pentru sămănat. A scăpat numai porumbul copt și uscat cu totul.

Din locul acesta de pîrjol am trecut la un alt ogor. Acol pustiau tocmai lăcustele. Tot cucuruzul unde mai vedeam cu ochiul era acoperit de insectele acestea, încît frunzele și cocenii se frîngeau sub greutate. Nu se vedea nici o parte goală, neocupată de dînsa.

Dimineața, după răsăritul soarelui, masa aceasta nepătrunsă se lăsa pe luncă, care părea a fi acoperită cu o pătură groasă de frunze mărunte, din pricina mulțimei aripilor lucitoare. De se apropia omul zbîrnîind ca păsările ce apucă să zboare.

Uitîndu-te la roiurile nepătrunse cu ochiul ce furnică pretutindenea, văzînd întregi ținuturi prăpădite de insecta nenumărată: e greu să innădușești în tine răul simțimînt al desnădejdi ce o pricinuieste vederea insectei mîncăcioase, a cărei neobicinuită mulțime parcă-și bate joc de toate năzuințele omului nenorocit. E în adevăr înaripata oaste a lui Dumnezeu — cum o numește procurorul Ioel — ce nu cunoaște nici-o stavilă, pe care nu o pot opri nici ziduri înalte, nici orașe întărite nici cete numeroase de oameni.

Imi povestiau marturii oculari o pățanie a unei sărmane Moldovence. Moldoveanca, vînd să scape de această plagă vierdețurile din grădina sa, le-a acoperit cit a putut cu prostiri cu cearșafuri. Dar lăcustele roaseră prostirile și nimiciră toată verdeața din grădină.

(Urmează sfîrșitul).

I. M. ZATLOKIEWICZ.

ÎMPĂRȚEALA LUMII

DUPĂ SCHILLER

«Pământul, darnica Dumnezeire
 Vorbi din înălțimile cerești,
 «Vi-l dau spre nesfârșită stăpînire,
 «Luați-vă, decî, părți frățești!»

Și oamenii, ca să-și primească darul,
 Veniră lacomi, tinăr și bătrîn,
 Stăpîn se face peste cîmp plugarul,
 Pușcașul în păduri stăpîn.

Își umple prăvălia negustorul,
 Călugăru-și alege vechiul vin,
 Pe rege iată-l, el, vămuitorul
 Cărărilor ce duc și vin.

Tirziū, ca de pe-o cale 'ndepărtată,
 Apare și poetul, pas la pas,
 Dar lui din lume, citu-i de bogată,
 Nimic nu i-a mai fost rămas.

«Să fiu eu singur dintre toți uitatul,
 «Eu tocmai fiul cel mai credincios?»
 În valuri își innalță spre 'mpăratul
 Ceresc, el, glasul tînguios.

«Ce sint de vină, Joe îi răspunde,
 «În visuri dacă-ți place a trăi;
 «Când lumea și-o 'mpărțiră. tu, pe unde?»
 «La Tine fost am, îi grăi.

Privii măreața Ta infățișare
 «Și ascultaî cîntările cerești,
 «Decî iartă celuia ce, ca atare,
 «Uită de cele pămîntești».

«Ce vrei să fac, îi spune, lumea-i dată,
 «Din ea nimic tu nu mai poți să ai,
 «Dar uite partea bine meritată:
 «La mine vino'n cer cînd vrăi».

C. TEODORESCU.

. CRONICĂ

I. Știri culturale și artistice.

Un gând fericit a hotărît pe d-l C. Rădulescu-Motru, profesor universitar și inspectorul general al învățămîntului secundar și superior, să deschidă la Universitate, în sala XVIII, o serie de *conferințe didactice*, cu subiecte din pedagogie și psihologia aplicată, în zilele de Luni: 4, 11 și 18 Decembrie, orele 8 $\frac{1}{2}$ —10 seara. Credem că vor asista cit de mulți profesori și studenți.

* Un corespondent din Ardeal ne scrie că trupa d-lui Zaharie Birsan a plecat la Hațeg, unde va da o reprezentație, și de acolo se va întoarce la Brașov, unde va da probabil două reprezentații. Din Brașov, d. Zaharie Birsan și d-șoara Brașoveanu se vor întoarce la București. Li va angaja d. Davila pentru *Teatrul Național* să urmeze și dînșii prea slabi pentru atotputernicia directorului pornit iarăși la război cu artiștii?

* D-l Steriade, pictorul plin de talent, a deschis la Ateneul Român o expoziție pe care o vor cerceta cu plăcere iubitorii de artă adevărată.

II. Cărți.

Vom vorbi pe rînd, în numerele următoare, despre cărțile cele mai noi ce-au apărut, ș. a. despre mănunchiul de schițe și nuvele al d-lui M. Sadoveanu (*Mormîntul unui copil*), traducerea părții I-ia din *Faust* de d. I. Gorun (Al. Hodoș), colecția de povești a d-lui I. T. Mera (*Din lumea, basmelor*), etc.

* D-l profesor *Țigara Samurcaș*, cunoscutul istoric de artă și arheolog și-a tipărit într'o elegantă broșură conferința ținută în Congresul pentru îngrijirea monumentelor istorice, din Braunschweig, care avu loc în zilele de 27 și 28 Sept. st. n., anul acesta. Frumoasa și prețioasa conferință merită luarea aminte a specialiștilor și recunoștința noastră pentru înfățișarea demnă a numelui nostru în lumea savantă a străinătății. S'a tipărit în Karlsruhe (G. F. Müllersche Hofbuchdruckerei, 1907; pp. 11 în 4°), sub titlul: *Die Denkmalpflege in Rumänien*.

III. Reviste.

Neamul românesc, nr. 59, are o strălucită satiră din pana d-lui N. Iorga la adresa bizarei piese «Gemenii» a d-lui Cerchez. În nr. 60, d. Iorga face portretul social al vechilor și noilor noștri boieri.

Acestui număr este adăos și un prospect care vestește apariția, la 1-iulianuarie, a unei nouă reviste alcătuită tot de d. Iorga, sub titlul *Floarea darurilor*, care va ieși de două ori pe lună, cu prețul de 60 bani numărul.

Noua revistă va da bucăți alese, inedite sau uitate, din bunii noștri scriitori vechi și din literatura populară, traduceri din marii scriitori universalii, informații din trecutul nostru și va «destăinui, din publicații întâmplătoare sau obscure, câte un talent nou»; ea făgăduiește a fi «o revistă specială, un fel de antologie și de îndreptari pentru întreg poporul nostru».

Salutăm din toată inima *Florea darurilor* și regretăm numai unele aluzii prea subiective, neînțelese pentru public și nedrepte pentru cei vizati: totuși noi nu le vom discuta în această revistă, care a evitat totdeauna și va evita și în viitor să devie un organ personal, ci se mulțumește a da publicului, ca și pân'acum, cât mai multe din producțiunile sănătoase ale literaturii românești contemporane, traduceri din marii scriitori universalii, o critică literară de interes general și o informație conștiințioasă.

* *Revista generală a învățămîntului*, nr. 5 (Decembrie), publică articole de d. E. A. Pangrati (despre fostul ministru d. M. Vlădescu), Spiru C. Haret (în chestiunea militarizării școalelor), C. G. Ionescu (Principiul trifurcării liceale în școalele de fete din Prusia), Sp. Popescu (Vorbe și fapte la elevi și la profesori), N. G. Longinescu (problemele didactice de învățămînt secundar), C. Kirișescu (programa studiului științelor naturale în liceu), Elena I. Rădulescu (Școala normală superioară de la Sèvres), P. I. Petrescu (importanța și metoda religiunii în școala primară), G. Bogdan-Duică (relativ la metodică limbii române); cronică și informații. Sc.

RĂSPUNSURI

N. S. Brăila. — Mulțumiri pentru scrisoarea prietenească. Versurile au același caracter... *intim*.

C. V. Loco. — «Pe calea pe care mergeți încă *orbecînd*», este multă ceată și am dori s'o vedem risipită.

Cselta. — Din atît morman de versuri, poți să umpli *Universuri*... literare.

V. T. — Manuscrisul d-tale «gîndit de-o *inimă* romînească» a fost înhițit de un coș dușman!

A. Ch. Loco. — Felicitările noastre pentru titlul plin de modestie ce vi-l dați cînd vă socotiți «cel mai *neînsemnat* și statornic colaborator» al nostru. Vă dorim statornicie deplină pînă veți deveni un colaborator *însemnat* — dinsus de «Răspunsuri.»

Arg. — «Porumbii 'n luncî, cocenii goi

«În mușoroaie plîng...

Adevărat necrolog de toamnă!

C. S. Băleni și altora. — Regretăm că nu se pot publica.